

Finanční arbitř

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město

Tel. 257 042 094, e-mail: arbitr@finarbitr.cz

www.finarbitr.cz

Evidenční číslo:

FA/3985/2015

Spisová značka (uvádějte
vždy v korespondenci):

FA/ZP/15/2015

Nález

Finanční arbitř příslušný k rozhodování sporů podle § 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 9. 1. 2015 podle § 8 zákona o finančním arbitrovi o návrhu ■■■, zastoupené společností KLV - Consulting s.r.o., IČO 24837709, se sídlem Václavské náměstí 832/19, 110 00 Praha 1 – Nové Město, zapsanou v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, spisová značka C 179002 (dále jen „Navrhovatel“), proti společnosti Česká podnikatelská pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group, IČO 63998530, se sídlem Pobřežní 665/23, 186 00 Praha 8, zapsané v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, spisová značka B 3433, jako instituci ve smyslu § 3 zákona o finančním arbitrovi (dále jen „Instituce“), vedeném podle § 24 zákona o finančním arbitrovi podle tohoto zákona s přiměřeným použitím zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o náhradě škody ve výši 32.228 Kč takto:

Návrh se podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.

O d ů v o d n ě n í :

1. Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Návrhem na zahájení řízení před finančním arbitrem se Navrhovatel domáhá náhrady škody ve výši 32.228 Kč, která mu vznikla v souvislosti s uzavřením pojistné smlouvy v důsledku porušení odborné péče na straně Instituce.

Finanční arbitř zjistil, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli na základě návrhu pojistné smlouvy č. ■■■ ze dne 27. 3. 2002 (dále jen „Návrh pojistné smlouvy“) pojistnou smlouvu označenou jako Životní pojištění s Filipem standard s počátkem pojištění dne 1. 5. 2002 (dále jen „Pojistná smlouva“). Předmětem Pojistné smlouvy je životní variabilní pojištění na dobu 36 let, s pojistnou částkou pro případ smrti 500.000 Kč a s měsíčním pojistným ve výši 1.000 Kč. Pojistná smlouva označuje za svoji součást Všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění a úrazové pojištění schválenými Ministerstvem financí pod. čj. 323/499601/1995 ze dne 26. 10. 1995 a Smluvní ujednání k životnímu pojištění a úrazovému připojištění, oboje připojené k Návrhu pojistné smlouvy.

Pojistná smlouva byla uzavřena za účinnosti právní úpravy pojištění v ustanovení § 788 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), resp. ve znění účinném ke dni uzavření Pojistné smlouvy.

Navrhovatel vystupuje v Pojistné smlouvě jako pojistník a zároveň jako pojištěný.

Finanční arbitr z veřejného seznamu obchodního rejstříku zjistil, že Instituce je pojišťovna a ke dni uzavření Pojistné smlouvy byla oprávněna vykonávat pojišťovací činnost dle § 2 písm. b) zákona č.363/1999 Sb., o pojišťovnictví.

Finanční arbitr konstatuje, že je příslušný k rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí, neboť se jedná o spor mezi pojišťovnou a pojistníkem při poskytování životního pojištění podle ustanovení § 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle ustanovení § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dána pravomoc českého soudu.

4. Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že se v Pojistné smlouvě Instituce zavázala, že poskytne Navrhovateli investiční životní pojištění a dále, že pojistné, které činilo 1.000 Kč měsíčně, bude vloženo do vnitřních kapitálových fondů Instituce za účelem jeho zhodnocení.

Navrhovatel dále tvrdí, že ho kontaktoval zástupce Instituce z vlastní iniciativy a produkt mu popsal jako výhodné spoření, s vysokou mírou zhodnocení vkladu. Navrhovatel popírá, že by dostal informaci o tom, jaká je poplatková struktura produktu, nebo o tom, že případné odkupné může být nižší než jím zaplacené pojistné. Podrobné informace o vývoji jednotlivých vnitřních fondů Instituce a všeobecné obchodní podmínky Instituce Navrhovatel obdržel až bezprostředně před podpisem Pojistné smlouvy. Instituce uvedla Navrhovatele v omyl týkající se možného výnosu pojištění a celkových nákladů na produkt, když Navrhovateli nesdělila, že v prvních dvou letech trvání pojištění se hrazené pojistné použije na pokrytí provize zprostředkovatele a na zaplacení poplatků. Zástupce Instituce ani Instituce se nezajímali o potřeby Navrhovatele, jeho znalosti a zkušenosti v oblasti investic ani o jeho finanční zázemí.

Navrhovatel je přesvědčen, že *„smlouva uzavřená s pojistitelem obsahuje de facto dva produkty (smluvní vztahy), přičemž jeden z nich je pojištěním podléhajícím regulaci dle zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví (produkt určený ke krytí rizika smrti nebo zranění pojistníka) zatímco druhý je investiční službou podléhající nad rámec zákona o pojišťovnictví také regulaci zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu“* (pozn. finančního arbitra – zákon č. 256/2004 Sb., zákon o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o podnikání na kapitálovém trhu“).

Navrhovatel tvrdí, že se na vztahy mezi Navrhovatelem a Institucí, které mají povahu investičních služeb, použije zákon o podnikání na kapitálovém trhu i v případě smlouvy uzavřené před datem nabytí účinnosti citovaného zákona. Za jednotlivé investiční služby je totiž třeba považovat investování každé jednotlivé splátky investiční částky životního pojištění do vnitřních fondů Instituce.

Navrhovatel vypověděl Pojistnou smlouvu dne 22. 7. 2009 a Pojistná smlouva zanikla ke dni 1. 10. 2009. Instituce vyplatila Navrhovateli po zániku Pojistné smlouvy odkupné ve výši 13.472 Kč.

„Tím, že pojistitel, přes to že nedošlo k platnému sjednání provedení příslušných investic v souladu s platnou legislativou, a přesto, že si pojistitel v rozporu s ust. § 15h ZPKT nevyžádal od pojistníka relevantní informace (investice provedené po nabytí účinnosti předmětného ustanovení), ani takové informace týkající se nabízení produktu pojistníkovi neposkytl, vznikla pojistníkovi škoda ve výši 32.228,- Kč (zaplacené pojistné snižené o částku, která byla pojistníkovi vyplacena po ukončení smlouvy), neboť v případě, že by byl pojistník o povaze životního pojištění (zejména pak jeho investiční části) řádně informován, neposkytl by pojistiteli finanční prostředky pro provádění potenciálně ztrátových operací a nedošlo by tak k zmenšení majetku pojistníka. Navrhovatel byl přesvědčen, že uzavřel produkt spořicí, tak jak mu bylo prezentováno a ne produkt pojistný s vysokými vstupními náklady své investiční složky.“

Navrhovatel tvrdí, že pokud by Instituce jednala s odbornou péčí, neměla Navrhovateli doporučit sjednání produktu investiční životní pojištění, protože takový produkt neodpovídal potřebám, zájmům ani zkušenostem Navrhovatele, který chtěl jen zhodnotit volné finanční prostředky. Instituce Navrhovateli tento produkt přesto doporučila, a proto Instituce nese odpovědnost za veškerou škodu, která Navrhovateli vznikla.

Navrhovatel upozorňuje, že jeho argumentaci podporuje také rozhodovací praxe České národní banky (rozhodnutí ČNB, č. j. 2011/3625/570, ze dne 6. 4. 2011 ve znění rozhodnutí bankovní rady ČNB o rozkladu, č. j. 2011/1796/110, ze dne 2. 6. 2011, sp. zn. Sp/2010/82/573) a odkazuje také na rozhodnutí Městského soudu v Praze, sp. zn. 47 Cm 327/2012, které bylo potvrzeno rozhodnutím Vrchního soudu v Praze, č. j. 5 Cmo 322/2013-154.

Námitku promlčení vznesenou Institucí Navrhovatel odmítl s tím, že nárok Navrhovatele dosud promlčen nebyl.

Navrhovatel argumentuje, že předmětem sporu je plnění z Pojistné smlouvy, pro které platí zvláštní promlčecí lhůta deseti let podle § 8 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“). Obecná promlčecí lhůta podle občanského zákoníku se proto na daný případ nepoužije. Navrhovatel poukazuje na znění první věty § 8 odst. 1 zákona o pojistné smlouvě a argumentuje, že zákon vztahuje zvláštní úpravu promlčení k veškerému plnění z pojištění a ne jen k pojistnému plnění, nebo k jiné částce vyplácené ve vazbě na pojistnou událost. Navrhovatel dále uvedl, že *„porušení povinnosti pojišťovny, byť se jedná o porušení povinnosti v souvislosti s 'investiční' částí pojistné smlouvy je stále porušením povinností v souvislosti se sjednáním pojistné smlouvy a následným plněním z pojištění, kterým je případně investičního životního pojištění odkupné, či jiná obdobná částka vyplacená klientovi pojišťovnou po ukončení trvání životního pojištění“*.

Navrhovatel současně tvrdí, že škodu způsobila Instituce úmyslně, protože *„s ohledem na svou profesionalitu musela vědět, že investice prováděné s majetkem navrhovatelky na základě doporučení zcela nekvalifikovaných pojišťovacích zprostředkovatelů (tyto osoby jsou kvalifikovány pouze pro poskytování pojištění, nikoliv pro poskytování investičních služeb) mohou být v rozporu se zájmy navrhovatelky, a že v důsledku realizace těchto nekvalifikovaných investičních doporučení může vzniknout navrhovatelce škoda“*. S případnou škodou, která by Navrhovateli mohla takovým postupem Instituce vzniknout, byla Instituce srozuměna. Navrhovatel je tedy toho názoru, že Instituce způsobila Navrhovateli škodu úmyslně (zaviněním ve formě tzv. nepřímého úmyslu), a proto se na promlčení nároku vztahuje alternativně desetiletá promlčecí lhůta podle § 106 odst. 2 občanského zákoníku.

Navrhovatel v návrhu tvrdí, že se o vzniku škody dozvěděl z kalkulace odkupného, kterou mu Instituce zaslala před ukončením Pojistné smlouvy, v dalším svém vyjádření tvrdí, že se Navrhovatel o vzniku škody, její výši a osobě, která ji způsobila, dozvěděl až ve chvíli, kdy kontaktoval osobu kompetentní k posouzení správnosti postupu Instituce. Navrhovatel argumentuje, že sám nedokázal kvůli své neodbornosti posoudit, zda se jedná o škodu a jaká je její výše, proto je podle Navrhovatele „nezbytné začátek subjektivní promlčecí doby kalkulovat až od okamžiku, kdy navrhovatelka relevantní informace o vzniku škody a její výši získala“.

6. Tvrzení Instituce

Instituce namítá, že není možné posuzovat splnění (informačních a jiných) povinností Instituce, resp. pojišťovacího zprostředkovatele, z pohledu dnes platných právních předpisů. Povinnost zaznamenat potřeby klienta a důvody doporučení konkrétního pojistného produktu ukládá až zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona. Životní pojištění sjednané mezi Navrhovatelem a Institucí není investiční životní pojištění, ale životní pojištění kapitálové. Pojem kapitálového životního pojištění znají spotřebitelé už mnoho let. Jedná se o produkt, který se skládá z rizikové a rezervované části a slouží k pojištění klienta pro případ smrti a zároveň k tvorbě finanční rezervy na zajištění klienta ve stáří.

Instituce vznáší námitku promlčení. Navrhovatel od Instituce přijal odkupné z Pojistné smlouvy dne 15. 10. 2009 a jakýkoliv požadavek na náhradu čehokoliv je dnes už promlčen. Přitom není podstatné, z jakého titulu se Navrhovatel dalšího plnění domáhá – jestli z titulu náhrady škody, plnění z pojištění nebo vydání bezdůvodného obohacení.

7. Právní posouzení

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy. Podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není finanční arbitr vázán návrhem a aktivně opatřuje důkazy. Při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné důkazy.

Finanční arbitr vzal ze shromážděných podkladů za prokázané, že dne 27. 3. 2002 Navrhovatel uzavřel s Institucí Pojistnou smlouvu, která zanikla dne 1. 10. 2009, a to na základě výpovědi Navrhovatele a Instituce Navrhovateli vyplatila odkupné ve výši 13. 472 Kč. Finanční arbitr bere ze souhlasného tvrzení stran sporu za prokázané, že Navrhovatel přijal odkupné od Instituce dne 15. 10. 2009.

Před posouzením nároku, který Navrhovatel vznesl, se finanční arbitr musí vypořádat s námitkou Instituce, že veškeré případné nároky vznesené Navrhovatelem jsou promlčeny.

Pokud se totiž nárok Navrhovatele ukáže jako promlčený, nebude účelné zabývat se nárokem samým, když by ho pak finanční arbitr stejně nemohl pro vznesenou námitku promlčení Navrhovateli přiznat.

Finanční arbitr se zde ztotožňuje s názorem Nejvyššího soudu České Republiky vyjádřeným v jeho rozhodnutí ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 33 Odo 896/2006: „Dovolá-li se účastník občanského soudního řízení promlčení, nemůže soud promlčené právo (nárok) přiznat; návrh na zahájení řízení v takovém případě zamítne. Jestliže je v řízení uplatněna námitka promlčení, je na soudu, aby se v souladu se zásadou hospodárnosti řízení obsaženou v § 6 o. s. ř.

přednostně zabýval otázkou promlčení práva, pokud to vede rychleji a účinněji k vydání rozhodnutí ve věci samé, a nikoliv nárokem samým.“

7.1 Promlčení obecně

Podle účinné právní úpravy v okamžiku rozhodování finančního arbitra, konkrétně podle § 3028 odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „nový občanský zákoník“), se práva a povinnosti vzniklé z porušení smluv uzavřených před nabytím účinnosti nového občanského zákoníku, tedy před 1. 1. 2014, posuzují podle dosavadních předpisů. V ustanovení § 3036 nového občanského zákoníku se podle dosavadních právních předpisů až do svého zakončení posuzují i lhůty a doby, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

7.2 Otázka promlčení pojistného plnění

Pojistnou smlouvu uzavřeli InSTITUTE a Navrhovatel před nabytím účinnosti zákona o pojistné smlouvě (před 1. 1. 2005). Podle § 72 odst. 1 zákona o pojistné smlouvě se na právní vztahy vzniklé z pojistných smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona řídí dosavadními právními předpisy.

Dosavadním předpisem je v tomto případě občanský zákoník, a to ve znění účinném do 31. 12. 2004. Ten pro pojistné plnění zvláštní promlčecí dobu neupravoval, takže se i pro promlčení pojistného plnění použije obecná promlčecí doba 3 roky podle § 101 občanského zákoníku ve znění účinném do 31. 12. 2004. Zvláštní úpravu zakotvoval občanský zákoník pro počátek běhu promlčecí doby práva na pojistné plnění (tedy i práva na pojistné plnění z životního pojištění), ve svém § 104, podle kterého „*u práv na plnění z pojištění počíná běžet promlčecí doba za rok po pojistné události*“.

Navrhovatel odkazuje na použití výrazu „plnění z pojištění“, který se shodně objevil jak v citovaném § 104 občanského zákoníku ve znění účinném do 31. 12. 2004, tak v § 8 odst. 1 zákona o pojistné smlouvě. Finanční arbitr je přesvědčen, že z kontextu a smyslu obou ustanovení je však i přes nedůslednou formulaci použitou zákonodárcem jasné, že záměrem je upravit promlčení pojistného plnění a ne jakéhokoliv plnění z pojistné smlouvy. Stejný názor zastává také odborná literatura a judikatura. Autoři komentáře k zákonu o pojistné smlouvě L. Bohman a M. Wawerková k této problematice v komentáři k § 8 uvádí: „*Přestože je zřejmý záměr věnovat toto ustanovení promlčecí době práva na plnění z pojistné události, dochází v jeho formulaci k nejasnosti, a to použitím v jedné větě kumulative pojmů 'právo na plnění z pojištění', který je obsažen již v § 104 OZ, a následně ve větě za středníkem 'práva na pojistné plnění'. Je třeba říci, že pojem 'právo na plnění z pojištění' je význam širší, neboť v sobě zahrnuje nejen právo na pojistné plnění, ale nepochybně i jiná práva vyplývající z pojistného vztahu, pro která platí obecná promlčecí lhůta dle § 001, tj. tříletá. Mezi tato práva bude bezpochyby náležet právo na zaplacení pojistného nebo na výplatu odbytného. Jednotné užití pojmu 'právo na pojistné plnění' by se tedy jevilo srozumitelnější. Tato výtku však směřuje již do textace § 104 OZ i přesto, že jeho interpretace jako práva na pojistné plnění nečinila problémy v praxi ani judikatuře.*“ (srov. Bohman, L., Wawerková, M.: Zákon o pojistné smlouvě. Komentář. 2. aktualizované vydání, Linde Praha, Praha 2009, str. 65 a 66.)

Shodně k výkladu § 104 občanského zákoníku ve znění účinném do 31. 12. 2004 přistupuje také Nejvyšší soud České republiky například v odůvodnění svého rozhodnutí ze dne 12. 12. 2007 sp. zn. 25 Cdo 1113/2006: „*I když to v textu § 104 obč. zák. není výslovně uvedeno, je třeba vycházet z toho, že 'právem na plnění z pojištění se rozumí konkrétní právo na plnění z určité pojistné události, které se marným uplynutím promlčecí doby promlčí.*“

Navrhovatel se domáhá zaplacení částky odpovídající rozdílu mezi součtem pojistného zaplaceného na základě Pojistné smlouvy a odkupným, které Navrhovatel přijal od Instituce po ukončení Pojistné smlouvy před uplynutím doby, na kterou byla sjednána, a to z titulu náhrady škody způsobené porušením odborné péče na straně Instituce. Plnění požadované Navrhovatelem není pojistným plněním z pojistné události, proto na ně nelze vztáhnout speciální úpravu běhu promlčecí doby obsaženou v § 104 občanského zákoníku ve znění účinném do 31. 12. 2004. Zvláštní ustanovení o promlčecí době a jejím běhu podle § 8 zákona o pojistné smlouvě v daném případě nelze použít, protože Pojistná smlouva se řídí příslušnými ustanoveními občanského zákoníku ve znění účinném do 31. 12. 2004, jak už finanční arbitř podrobněji vyložil výše.

7.3 Otázka promlčení nároku na náhradu škody

Podle § 106 odst. 1 občanského zákoníku se právo na náhradu škody promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá. Podle § 106 odst. 2 občanského zákoníku se nejpozději právo na náhradu škody promlčí za tři roky, a jde-li o škodu způsobenou úmyslně za deset let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla. Právo se přitom promlčí, jakmile uběhne aspoň jedna z lhůt stanovených v § 106 odst. 1 a 2 občanského zákoníku.

Pro počátek subjektivní dvouleté promlčecí lhůty je určující, kdy se poškozený dozví o vzniku škody a o tom, kdo za ni odpovídá. Právní pojem „škoda“ definuje obvykle právní teorie i praxe jako újmu, která nastala v majetkové sféře poškozeného a která je objektivně vyjádřena penězi.

Navrhovatel nejprve tvrdil, že se dozvěděl o vzniku škody z kalkulace odkupného, kterou mu Instituce poslala před ukončením Pojistné smlouvy. Finančnímu arbitrovi však není zřejmé, o jaký z předložených důkazů Navrhovatel toto své tvrzení opírá. Podle následného tvrzení se Navrhovatel o vzniku škody, její výši a osobě, která ji způsobila, dozvěděl až ve chvíli, kdy kontaktoval osobu kompetentní k posouzení správnosti postupu Instituce, protože Navrhovatel sám nedokázal kvůli své neobdobnosti posoudit, zda se jedná o škodu a jaká je její výše a teprve tehdy mohla začít běžet subjektivní promlčecí doba.

Nejvyšší soud České republiky vyjádřil svůj názor na okamžik určující pro počátek běhu subjektivní dvouleté promlčecí doby podle § 106 odst. 1 občanského zákoníku ve svém rozhodnutí ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. 25 Cdo 723/2008: *„Protože subjektivní promlčecí doba dle § 106 odst. 1 obč. zák. začíná běžet ode dne, kdy se poškozený o škůdci i o vzniklé škodě skutečně dozvěděl, je třeba vycházet z prokázané vědomosti poškozeného o vzniklé škodě a o tom, kdo za ni odpovídá; nestačí pouhý předpoklad či možnost dozvědět se o škodě a o osobě, která za vzniklou škodu odpovídá, přičemž počátek běhu subjektivní lhůty může být odlišný ve vztahu k vědomosti poškozeného o škodě a k jeho vědomosti o osobě škůdce. Při splnění těchto předpokladů může poškozený svůj nárok na náhradu škody uplatnit u soudu.*

Pro závěr, kdy se poškozený dozvěděl o tom, zda některý z více škůdců odpovídá za vzniklou škodu společně s ostatními, není významné, kdy si poškozený na základě jemu dříve známých skutkových okolností utvořil právní závěr o odpovědnosti konkrétního škůdce nebo do jaké míry je schopen tyto skutkové okolnosti prokázat v případném soudním řízení. Rozhodující je, kdy se poškozený dozvěděl o skutkových okolnostech podstatných pro vymezení odpovědného subjektu; nemusí jít o zjištění (jistotu v běžném slova smyslu), ale postačuje, aby tyto skutkové okolnosti, kterými poškozený disponuje, byly způsobilé učinit závěr o možné odpovědnosti konkrétní osoby.“

Podle výše citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky začíná dvouletá promlčecí lhůta podle § 106 odst. 1 občanského zákoníku běžet ode dne, kdy se poškozený „o škůdci i o vzniklé škodě skutečně dozvěděl, přičemž je třeba vycházet z prokázané vědomosti poškozeného o vzniklé škodě a o tom, kdo za ni odpovídá“. Pro znalost o osobě, která za škodu odpovídá je přitom rozhodující, „kdy se poškozený dozvěděl o skutkových okolnostech podstatných pro vymezení odpovědného subjektu; nemusí jít o zjištění (jistotu v běžném slova smyslu), ale postačuje, aby tyto skutkové okolnosti, kterými poškozený disponuje, byly způsobilé učinit závěr o možné odpovědnosti konkrétní osoby.“ Počátek běhu subjektivní lhůty tedy předpokládá, aby poškozený skutečně měl k dispozici údaje, které mu umožňují uplatnit nárok na náhradu škody proti konkrétní osobě.

Finanční arbitr dovozuje, že se Navrhovatel o újmě ve své majetkové sféře odpovídající tvrzenému nároku dozvěděl z přípisu Instituce datovaného 13. 10. 2009, ve kterém Instituce Navrhovatele informuje mimo jiné o vyplacení odkupného a jeho výši, resp. nejpozději 15. 10. 2009, kdy Navrhovatel odkupné z Pojistné smlouvy od Instituce přijal. Nejpozději v tomto okamžiku Navrhovatel zjistil, že mu Instituce vyplatila na odkupném méně, než součet pojistného zaplaceného Navrhovatelem Instituci na základě Pojistné smlouvy. K tomuto zjištění Navrhovatel nepotřeboval žádné odborné znalosti, schopnost správného právního posouzení vzniklé újmy přitom není významná. Tvrzenou majetkovou újmu Navrhovatel utrpěl v souvislosti se smluvním vztahem s Institucí, takže ve chvíli, kdy Navrhovatel odkupné od Instituce přijal, disponoval skutkovými okolnostmi, z nichž bylo možné učinit závěr o případné odpovědnosti Instituce. Finanční arbitr má tedy za prokázané, že subjektivní promlčecí lhůta tvrzeného nároku začala běžet nejpozději 15. 10. 2009. Navrhovatel měl dva roky (tj. do 15. 10. 2011) na to, aby své tvrzené právo na náhradu škody řádně uplatnil, než nastane jeho promlčení. Navrhovatel však uplatnil svůj tvrzený nárok až zahájením řízení před finančním arbitrem dne 9. 1. 2015, tedy v době, kdy subjektivní dvouletá promlčecí doba marně uplynula.

Pro počátek objektivní tříleté promlčecí doby je podstatné, kdy škoda vznikla. V daném případě by škoda Navrhovateli vznikla v okamžiku, kdy mu Instituce vypočítala a vyplatila odkupné. Do té doby se kapitálová hodnota investiční složky pojištění sjednaného na základě Pojistné smlouvy měnila. Pokud Navrhovatel přijal od Instituce odkupné dne 15. 10. 2009, tříletá promlčecí doba tak uplynula 15. 10. 2012. Z dikce ustanovení § 106 odst. 2 občanského zákoníku platí, že k promlčení nároku dojde uplynutím té doby (subjektivní, objektivní), která skončí dříve.

Podle tvrzení Navrhovatele ale způsobila Instituce škodu úmyslně, a proto se tvrzený nárok promlčí až po uplynutí desetileté promlčecí lhůty, počítané ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla. Vzhledem k tomu, že se právo promlčí uplynutím jedné z promlčecích dob stanovených v § 106 odst. 1 a 2 občanského zákoníku a vzhledem k tomu, že finanční arbitr shledal, že dvouletá promlčecí doba by už uplynula, finanční arbitr uzavírá, že tvrzený nárok by byl promlčen i v případě, že by byl na straně Instituce zjištěn úmysl. Vzhledem k tomu, že by případné zjištění úmyslu na straně Instituce nemělo s ohledem na promlčení tvrzeného nároku pro výsledek řízení před finančním arbitrem význam, finanční arbitr se jím v rámci hospodárnosti řízení dále nezabýval.

7.4 Otázka promlčení nároku na vydání bezdůvodného obohacení

Pro úplnost a nad rámec tvrzení stran sporu se finanční arbitr zabýval tím, zda by námitka promlčení vznesená Institucí byla důvodná v případě, pokud by Navrhovateli sporný nárok

vznikl z titulu bezdůvodného obohacení (např. v případě, že by finanční arbitr shledal, že Pojistná smlouva je absolutně neplatná).

Podle § 451 odst. 2 občanského zákoníku je bezdůvodným obohacením majetkový prospěch získaný mimo jiné plněním z neplatného právního úkonu. Podle § 451 odst. 1 občanského zákoníku musí ten, kdo se na úkor druhého bezdůvodně obohatil, obohacení vydat. Promlčecí doby pro promlčení práva na vydání plnění z bezdůvodného obohacení stanoví § 107 odst. 1 a 2 občanského zákoníku a jsou stejné jako u promlčení práva na náhradu škody – tedy dva roky ode dne, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil, a nejpozději tři roky a jde-li o úmyslné bezdůvodné obohacení za deset let, ode dne, kdy k bezdůvodnému obohacení došlo.

Bezdůvodné obohacení by na straně Instituce představovaly jednotlivé platby pojistného zaplacené Navrhovatelem. Promlčecí doba běží pro jednotlivé platby zvlášť, takže nejpozději by se promlčela poslední Navrhovatelem zaplacená platba.

V případě subjektivní dvouleté promlčecí doby by promlčecí doba začala běžet až od okamžiku, kdy by se Navrhovatel dozvěděl, že se Instituce bezdůvodně obohatila. To je v den, kdy by soud nebo jiný orgán (např. finanční arbitr) konstatoval, že Pojistná smlouva je neplatná, a že tedy plnění, které si strany na základě této smlouvy poskytly, představuje bezdůvodné obohacení. I v případě bezdůvodného obohacení však platí, že promlčení nastane, uplyne-li aspoň jedna z promlčecích dob. Právo na vydání bezdůvodného obohacení by tedy zaniklo uplynutím tříleté objektivní promlčecí lhůty bez ohledu na to, že dvouletá subjektivní lhůta ještě nezačala běžet.

I kdyby Navrhovatel zaplatil poslední platbu pojistného až těsně před ukončením Pojistné smlouvy v září 2009, objektivní tříletá promlčecí doba k uplatnění práva na vydání bezdůvodného obohacení z této poslední platby by uběhla v září 2012. Vzhledem k tomu, že Navrhovatel však uplatnil svůj tvrzený nárok až dne 9. 1. 2015, učinil tak v době, kdy promlčecí doba marně uplynula.

Pokud by se Instituce měla bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele úmyslně, počítala by se místo objektivní tříleté promlčecí lhůty promlčecí lhůta desetiletá. Otázku prokazování úmyslu u bezdůvodného obohacení řešil Nejvyšší soud České republiky ve svém rozhodnutí ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33Odo 938/2002, ve kterém vyslovil názor, podle kterého je: *„nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování Nejvyšší soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázána.“*

O úmyslné bezdůvodné obohacení na straně Instituce by šlo v případě, že by věděla nebo byla alespoň srozuměna s tím, že přijímáním pojistného od Navrhovatele se bezdůvodně obohacuje. Podle všech v řízení shromážděných podkladů se Instituce po dobu platnosti Pojistné smlouvy chovala v souladu s touto smlouvou a Finanční arbitr nezjistil nic, co by ukazovalo na to, že Instituce nebyla přesvědčena o platnosti Pojistné smlouvy nebo že by Instituce měla úmysl

bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele. Finanční arbitr proto shledal, že desetiletá promlčecí doba by se v daném případě nepoužila.

Finanční arbitr v tomto bodě uzavírá, že by tvrzený nárok nemohl Navrhovateli přiznat, ani pokud by právně představoval bezdůvodné obohacení, protože i v takovém případě by už nastalo jeho promlčení.

8 K výroku rozhodnutí

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů a jejich posouzení dospěl k závěru, že námitka promlčení vznesená Institucí je důvodná a že i v případě, že by tvrzený nárok Navrhovatele na náhradu škody zjistil, nemohl by jej Navrhovateli pro jeho promlčení přiznat. V daném případě by se právo Navrhovatele uplatnit tvrzený nárok na náhradu škody promlčelo nejpozději dne 15. 10. 2011 uplynutím subjektivní dvouleté promlčecí doby. Ani v případě, že by tvrzený nárok Navrhovatele představoval bezdůvodné obohacení, nemohl by ho finanční arbitr Navrhovateli přiznat, protože i zde by byla námitka promlčení Instituce vznesena důvodně, protože případné bezdůvodné obohacení by se promlčelo nejpozději v září 2012 uplynutím objektivní tříleté promlčecí lhůty.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezu.

P o u č e n í :

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

V Praze dne 13. 4. 2015

otisk úředního razítka

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr